

Nejvyšší soud

prostřednictvím

Obvodního soudu
pro Prahu 4

ke sp. zn. 4 T 8/2018

Obviněná H. S. – dovolání

Podle § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu a ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 trestního řádu podávám v neprospěch obviněné

H. S., nar. ***, trvale bytem ***,

dovolání

proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 6. 2020 sp. zn. 7 To 394/2019, kterým byl z podnětu odvolání obviněné H. S. podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 trestního řádu zrušen ve výroku o trestu rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 6. 8. 2019 sp. zn. 4 T 8/2018, jímž byla obviněná uznána vinnou, a byl jí uložen trest a podle § 259 odst. 3 trestního řádu bylo nově rozhodnuto o upuštění od potrestání obviněné podle § 46 odst. 1 trestního zákoníku,

a to z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. i) trestního řádu, neboť napadeným rozsudkem bylo rozhodnuto o upuštění od potrestání, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro takový postup.

Odůvodnění:

1. V první řadě je třeba zdůraznit, že v předkládané věci jde o již třetí dovolání podané v neprospěch obviněné. Z hlediska nyní uplatňovaných námitek proti výroku o upuštění od potrestání je vhodné stručně rekapitulovat dosavadní procesní průběh věci.

2. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 17. 4. 2018 pod sp. zn. 4 T 8/2018 byla obviněná uznána vinnou přečinem neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 1 trestního zákoníku. Tohoto přečinu se měla dopustit tím, že

„poté, co dne 1. 6. 2016 uzavřela nájemní smlouvu na dobu určitou k bytu č. ** na adrese K. ***, P. 4 M. s majitelkou bytu paní Bc. J. R., nar. *** s datem ukončení k 31. 5. 2017, kdy nájemní smlouva ji nebyla prodloužena, byt neopustila a nepředala majitelce, kdy při jednání o vyklizení bytu před Obvodním soudem pro Prahu 4

uvedla, že si je vědoma (toho), že nemůže být bez nájemní smlouvy užívat, kdy rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j.: 28C 153/2017-37 z 30. 8. 2017 jí uložil povinnost předmětný byt vyklidit a předat majitelce bytu do 3 dnů od právní moci, a který nabyl právní moci dnem 30. 11. 2017, byt majitelce minimálně do 4. 1. 2018 nepředala, přičemž byt neoprávněně užívala od 1. 6. 2017 nejméně do 7. 11. 2017.“

3. Za uvedený přečin byl obviněný uložen trest odnětí svobody v trvání pěti měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvaceti měsíců.

4. Proti tomuto rozsudku podala odvolání pouze obviněná H. S. Na podkladě tohoto odvolání Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 7. 2018 sp. zn. 7 To 241/2018 podle § 258 odst. 1 písm. d) trestního řádu rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu zrušil a podle § 259 odst. 3 trestního řádu sám ve věci rozhodl tak, že obviněnou podle § 226 písm. b) trestního řádu zprostil návrhu na potrestání. Zprošťující výrok odůvodnil tím, že došlo k porušení ustanovení trestního zákona, a to ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku.

5. Proti právě uvedenému rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 7. 2018 sp. zn. 7 To 241/2019 bylo podáno dne 7. 9. 2018 dovolání v neprospěch obviněné, a to z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) a k) trestního řádu, neboť napadený rozsudek spočíval na nesprávném právním posouzení skutku, a dále trpěl vadou neúplnosti zprošťujícího výroku.

6. Nejvyšší soud rozhodl o takto podaném dovolání usnesením ze dne 19. 12. 2018 sp. zn. 3 Tdo 1358/2018 tak, že podle § 265k odst. 1 trestního řádu výše uvedený rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 7. 2018 sp. zn. 7 To 241/2018 zrušil, včetně všech dalších rozhodnutí na něj obsahově navazujících. Podle § 265l trestního řádu pak Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

7. V návaznosti na prvé kasační rozhodnutí Nejvyššího soudu Městský soud v Praze rozhodl za nezměněné důkazní situace usnesením ze dne 26. 4. 2019 sp. zn. 7 To 241/2018 tak, že se podle § 258 odst. 1 písm. b), c) trestního řádu zrušil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 17. 4. 2018 sp. zn. 4 T 8/2018 a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. V odůvodnění svého kasačního rozhodnutí Městský soud v Praze uvedl, že se Obvodní soud pro Prahu 4 nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí o vině v tom směru, zda obviněná svým jednáním naplnila subjektivní stránku přečinu podle § 208 odst. 1 trestního zákoníku ve formě úmyslu přímého.

8. Obvodní soud pro Prahu 4 pak po doplnění dokazování v intencích pokynů soudu odvolacího rozhodl rozsudkem ze dne 6. 8. 2019 sp. zn. 4 T 8/2018 tak, že obviněnou opětovně uznal vinnou přečinem neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru podle § 208 odst. 1 trestního zákoníku. Nepřisvědčil tak obhajobě obviněné, kterou považoval za účelovou a vedenou záměrem eliminovat vlastní trestní odpovědnost. Současně se vypořádal se všemi okolnostmi jejího jednání tak, jak mu bylo uloženo odvolacím soudem.

9. Proti tomuto rozsudku podala obviněná H. S. odvolání, a to proti výroku o vině i o trestu. O takto podaném odvolání rozhodl Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. 11. 2019 sp. zn. 7 To 394/2019 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d) trestního řádu rozsudek soudu prvního stupně zrušil. Podle § 259 odst. 3 trestního řádu pak

sám ve věci rozhodl tak, že obviněnou opětovně podle § 226 písm. b) trestního řádu zprostil návrhu na potrestání. V rámci odůvodnění svého postupu pak konstatoval, že bylo porušeno ustanovení trestního zákoníku ve smyslu § 258 odst. 1 písm. d) trestního řádu, a to ustanovení § 18 odst. 4 trestního zákoníku, neboť obviněná při spáchání činu mylně předpokládala skutkovou okolnost, která vylučuje jeho protiprávnost.

10. Rovněž proti tomuto zprošťujícímu rozsudku Městského soudu v Praze bylo podáno dovolání v neprospěch obviněné, a to s odkazem na dovolací důvody, uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a k) trestního řádu. Napadenému rozsudku tak byla opětovně vytknuta vada spočívající v nesprávném právním posouzení skutku a v neúplnosti jeho zprošťujícího výroku, při současném nerespektování vázanosti právním názorem Nejvyššího soudu, plynoucím z jeho předchozího kasačního rozhodnutí.

11. Nejvyšší soud tomuto dovolání svým usnesením ze dne 15. 4. 2020 sp. zn. 3 Tdo 208/2020 vyhověl a podle § 265k odst. 1 trestního řádu rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 11. 2019 sp. zn. 7 To 241/2018 zrušil, včetně všech dalších rozhodnutí na něj obsahově navazujících. Podle § 265l trestního řádu Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

12. V návaznosti na to Městský soud v Praze rozhodl nyní napadeným rozsudkem ze dne 25. 6. 2020 sp. zn. 7 To 394/2019 tak, že jím podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 trestního řádu zrušil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 6. 8. 2019 ve výroku o trestu. Podle § 259 odst. 3 trestního řádu v tomto rozsahu sám rozhodl tak, že se podle § 46 odst. 1 trestního zákoníku upouští od potrestání.

13. K výroku o upuštění od potrestání odvolací Městský soud v Praze uvedl, že trest ukládaný Obvodním soudem pro Prahu 4 shledává za nepřiměřeně přísný ve smyslu § 258 odst. 1 písm. e) trestního řádu a dále že jsou splněny všechny zákonné podmínky § 46 odst. 1 trestního zákoníku, neboť obviněná spáchala přečin, svého jednání lituje a projevuje účinnou snahu po nápravě. Ke splnění podmínky lítosti pak uvedl, že není třeba formálního projevu lítosti, byť i k tomu v daném případě opakovaně došlo. Přitom Městský soud v Praze poukázal na řízení o vyklizení bytu, v jehož průběhu obviněná měla uvést, že se „*strašně všem omlouvá*“, stejně tak v závěrečné řeči před vyhlášením prvního odsuzujícího rozsudku prohlásila: „*je mi líto, co se stalo*“. Dále konstatoval, že předpokladem lítosti je doznání pachatele ke spáchanému přečinu, kdy nedoznání v důsledku nesprávného právního názoru pachatele, ačkoli pachatel doznal všechny podstatné skutkové okolnosti, není překážkou uznání podmínky lítosti. Podle názoru odvolacího soudu obviněná projevila účinnou snahu po nápravě, neboť předmětný byt přestala osobně užívat již ode dne 1. 7. 2017. Soud rovněž zdůraznil, že zákonná podmínka § 46 odst. 1 trestního zákoníku vyžaduje toliko účinnou snahu po nápravě důsledků pachatelem spáchaného přečinu, nikoli jejich nápravu. Konstatoval, že obviněná nemá dostatek finančních prostředků k úhradě dlužného nájemného za celé období. Dále poukázal na konkrétní okolnosti případu s tím, že pohnutka obviněné výrazným způsobem vybočila z obvyklých okolností páchaní uvedeného přečinu většinou pachatelů. Obviněná se dle Městského soudu v Praze totiž ocitla v životní situaci, kdy byla postavena před volbu, zda se stane bezdomovkyní a Orgán sociálně-právní ochrany dětí jí odebere syna nebo zda poruší vlastnické právo poškozené k bytu, který bude po určitou dobu užívat bez právního důvodu. Situace obviněné nebyla adekvátně

řešena sociálními orgány Městské části P. 12, celá situace dokládá nefunkčnost sociálního systému, kdy „*sankcionovat obviněnou za situaci, kterou nezavinila, by bylo podle odvolacího soudu nepochybně hrubým porušením zásady humanity a subsidiarity trestní represe*“. Městský soud v Praze dále poukázal na celou řadu údajných polehčujících okolností s konstatováním absence okolnosti přitěžující a v posuzovaném směru uzavřel, že k nápravě obviněné dojde i bez uložení trestu.

14. S popsanými závěry odvolacího soudu ve vztahu k aplikaci § 46 odst. 1 trestního zákoníku se však nelze ztotožnit.

15. Především nelze akceptovat, že se odvolací soud zcela nekriticky postavil na stranu obhajoby, aniž by důsledně řešil otázku smyslu jím aplikovaného institutu upuštění od potrestání. Nezvážil však, že jeho účelu lze dosáhnout pouze při splnění všech zákonem předepsaných podmínek jeho použití.

16. Upuštění od potrestání je konkrétním projevem *zásady humanity a pomocné úlohy trestní represe*. Institut upuštění od potrestání je *prostředkem výchovného rázu*. Předpokládá, že už samotné trestní stíhání pachatele, tj. jeho odhalení, stíhání jako obviněného, projednání jeho činu před soudem a vyslovení viny, které v sobě obsahuje negativní zhodnocení pachatelova trestného činu soudem, může mít samo o sobě z hlediska individuální a generální prevence stejné účinky, které má jinak jen uložení trestu a jeho výkon (srov. též R 69/1957).

17. Obviněná H. S. svým jednáním naplnila všechny znaky skutkové podstaty přečinu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu a nebytovému prostoru podle § 208 odst. 1 trestního zákoníku a z hlediska jejího dosavadního života lze na její osobu nahlížet jako na osobu dosud soudně netrestanou. Pouze tolik je možno konstatovat ve prospěch zákonných podmínek aplikace ustanovení § 46 odst. 1 trestního zákoníku, které však jsou koncipovány mnohem šířeji, tak jak ostatně vyplývá z jejich kumulativního nastavení.

18. Podle § 46 odst. 1 trestního zákoníku „*od potrestání pachatele, který spáchal přečin, jeho spáchání lituje a projevuje účinnou snahu po nápravě, lze upustit, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a k dosavadnímu životu pachatele lze důvodně očekávat, že již pouhé projednání věci postačí k jeho nápravě i k ochraně společnosti*.“ Tímto zákon vyjadřuje jednotlivé podmínky, za jejichž kumulativního naplnění je teprve možné přistoupit k aplikaci tohoto zmírňovacího institutu, nahrazujícího uložení trestu. Pouhá jejich formální deklarace tak k postupu podle zmíněného hmotněprávního ustanovení nepostačuje (k tomu srov. výklad aplikace § 46 odst. 1 trestního zákoníku v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2020 sp. zn. 4 Tdo 570/2020).

19. V souvislosti se spácháním přečinu je pak třeba zkoumat, zda byla naplněna podmínka lítosti pachatele nad jeho spácháním. Tuto je nezbytné posuzovat z jeho vnitřního postoje k činu a z jeho celkového následného chování po jeho spáchání. Zpravidla se taková podmínka projevuje oznámením trestné činnosti, náhradou škody nebo nemajetkové újmy, omluvou poškozenému, odstraněním nebo zmírněním škodlivých následků atd. Předpokladem lítosti je rovněž doznání, přičemž toto nemusí jít do všech podrobností, avšak musí být vylíčeny všechny právně významné a podstatné skutkové okolnosti (srov. ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. I, § 1-139. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 632 - 642. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5). Lítost však musí být skutečná, a nikoliv jen formální

a vynucená vlivem okolností trestního řízení, např. hrozbou nepravomocně uloženého trestu, jak vyplývá mj. z usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 574/2019 ze dne 27. 6. 2019.

20. Odvolacímu soudu lze v této souvislosti důvodně vytýkat, že při hodnocení lítosti obviněné nepostupoval s patřičnou důsledností. Nevypořádal se totiž zejména se všemi okolnostmi jejího jednání komplexně, jakož ani s jejím celkovým postojem po spáchání činu. Z průběhu trestního řízení totiž vyplývá, že obviněná se k činu nedoznala a svou vinu popírala. V průběhu zkráceného přípravného řízení odmítla vypovídat. Při svém výslechu v rámci hlavního líčení rovněž svoji vinu popírala a domáhala se zproštění. V průběhu trestního řízení *de facto* zpochybňovala svoji vinu, jakož i chování, které jí bylo vytýkáno. Takový postoj rozhodně nelze považovat za projev lítosti, neboť obviněná si byla dobře vědoma skutečnosti, že jí skončila nájemní smlouva a svého protiprávního jednání se i přesto dopouštěla úmyslně dál, a to nejméně po dobu pěti měsíců. Přitom po celou tuto dobu za užívání předmětného bytu poškozené ničeho neplatila, a to ani částečným přispěním. Takové jednání se dá stěží označit jako „nesprávný právní názor“, jak to učinil městský soud.

21. Je tak namístě vyslovit závěr, že celkové chování obviněné po činu nesvědčí o jejím skutečném vnitřním kritickém náhledu na spáchaný čin a ani její jednání, které následovalo po jeho dokonání, se neprojevovalo lítostí, vyjma účelové lítosti nad vlastním trestním stíháním. Jak již bylo s poukazem na výše označenou judikaturu Nejvyššího soudu shora uvedeno, lítost nad činem musí být skutečná, nikoliv pouze účelová a formálně vyjádřená v závěrečné řeči.

22. Rovněž celkový postoj obviněné ke spáchanému činu nevykazuje žádné zřetelné stopy jakékoliv, natož pak účinné, snahy po nápravě, jak odvolací soud dovodil. Nelze mu přisvědčit ani v tom, že obviněná předmětný byt po 1. 7. 2017 přestala užívat. Nejvyšší soud v obou svých předcházejících rozhodnutích totiž konstatoval, že obviněná se svého protiprávního jednání dopouštěla úmyslně dál, a to nejméně po dobu pěti měsíců od 1. 6. 2017, kdy jí skončila nájemní smlouva (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2018 sp. zn. 3 Tdo 1358/2018 str. 4, druhý odstavec, dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2020 sp. zn. 3 Tdo 280/2020 str. 8 – 9 druhý odstavec zejm. v souvislosti s posouzením okolností jejího jednání ve skutkovém omylu na pozadí civilních řízení, probíhajících po ukončení nájemní smlouvy k předmětnému bytu).

23. Stejně tak se nelze ztotožnit se závěrem odvolacího soudu stran vyhodnocení povahy a závažnosti spáchaného přečinu, neboť odvolací soud nehodnotil jednání obviněné komplexně. V tomto směru pominul skutečnosti zjištěné soudem prvního stupně a potvrzené též předcházejícími závěry Nejvyššího soudu, jež svědčí v neprospěch obviněné, a jež její počínání stavějí do zcela odlišného světla. Již v prvotním kasačním rozhodnutí ze dne 19. 12. 2018 sp. zn. 3 Tdo 1358/2018 totiž Nejvyšší soud konstatoval, že *„chování vůči poškozené postrádalo dostatek respektu vzhledem k nastalé situaci, neplnila své sliby ohledně vyklizení a předání bytu, mrhala časem poškozené a v jejím postoji nebylo možno nalézt elementární znaky slušnosti. I k těmto skutečnostem měl odvolací soud přihlídnout při zvažování závažnosti jednání obviněné v souvislosti s kritériem společenské škodlivosti jejího jednání.“* Nutno podotknout, že k dnešnímu dni není ani zřejmé, zda se obviněná poškozené pronajímatelce bytu alespoň omluvila, když už ze svých dlužných plateb vůči ní ničeho neuhradila.

24. Jak již bylo výše rozvedeno, jednotlivé podmínky aplikace § 46 odst. 1 trestního zákoníku musí být naplněny kumulativně. Z toho vyplývá, že při nesplnění byť jediné z nich není možné podle uvedeného ustanovení postupovat. V nyní předkládané věci pak nelze nijak dovést splnění podmínky lítosti obviněné jakožto pachatelky přisouzeného trestného činu, stejně tak absentuje i projev její účinné snahy po nápravě.

25. Lze tak shrnout, že v předkládané věci nebyly splněny zákonné podmínky pro upuštění od potrestání ve smyslu § 46 odst. 1 trestního zákoníku. Jestliže odvolací soud k aplikaci tohoto ustanovení i přesto přistoupil, své rozhodnutí zatížil vadou ve smyslu § 265b odst. 1 písm. i) trestního řádu.

S ohledem na popsané skutečnosti

navrhuji,

aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit podle § 265r odst. 1 písm. b) trestního řádu:

1. podle § 265k odst. 1, 2 trestního řádu za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 trestního řádu zrušil napadený rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 6. 2020 sp. zn. 7 To 394/2019, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,

2. a dále postupoval podle § 265l odst. 1 trestního řádu a přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Pokud by Nejvyšší soud shledal, že v posuzované věci je nutno rozhodnout jiným než navrhovaným způsobem, vyjadřuji i pro tento případ souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. c) trestního řádu].

Brno 13. srpna 2020

JUDr. Pavel Zeman
nejvyšší státní zástupce